

KLettresi käsiraamat

Anne-Marie Mahfouf
Tõlge eesti keelde: Marek Laane

KLettresi käsiraamat

Sisukord

1	Sissejuhatus	5
2	KLettresi kasutamine	6
2.1	Tasemed 1 ja 2	6
2.2	Tasemed 3 ja 4	8
2.3	Seadistustediaaloo	9
2.3.1	Fondid	9
2.3.2	Taimerid	9
2.4	Uue keele hankimine	10
3	Käskude seletused	12
3.1	KLettresi peaaken	12
3.1.1	Menüü Fail	12
3.1.2	Menüü Tase	12
3.1.3	Menüü Keel	12
3.1.4	Menüü Välimus	13
4	Häälivate lisamine KLettresile	14
5	Küsimused ja vastused	15
6	Autorid ja litsents	16

Kokkuvõte

KLettres on rakendus, mille siht on õpetada kasutajale võõrkeele tähtede ning seejärel ka lihtsamate silpide hääldust. Kasutajana peetakse silmas ennekõike lapsi alates vanusest kaks ja pool aastat, kuid see sobib ka täiskasvanutele, kes soovivad omandada algteadmisi võõrkeelest.

Praegu saab kasutada kahtkümmend viit keelt: alamsaksi, araabia, Brasiilia portugali, Briti inglise, heebrea, hispaania, hollandi, hääldusinglise (Phonics), itaalia, kannada, latiniseeritud hindi, luganda, malajalami, norra Bokmål, pandžabi, prantsuse, saksa, slovaki, taani, telugu, tšehhi, ukraina, ungari, USA inglise ja vene, kuid vaikimisi paigaldatakse ainult inglise, prantsuse ja sinu keel (kui viimane kuulub loetletute hulka).

KLettresi kasutamine on väga lihtne. Keelt saab muuta menüüst **Keel**. Rippmenüüst tööriistaribal või menüüst **Tase** saab valida taseme (vahemikus 1 kuni 4). **Teemat** (tausta ja fondivärve) saab muuta samuti rippmenüüst või menüüst **Välimus** → **Teemad**. Saada on kolm teemat: **laste**, **kõrb** ja **savann**. Lasterežiimi ja täiskasvanute režiimi vahel saab valida menüüs **Välimus**.

Peatükk 1

Sissejuhatus

KLettres on väga lihtne rakendus, mis aitab lapsel või täiskasvanul omandada emakeele või mõne võõrkeele tähestikku ning valiku lihtsamaid hääldusreegleid. Rakendus valib suvalises järjekorras tähe või silbi, seda näidatakse ning seejärel hääldatakse. Kasutaja peab seejärel antud tähe või silbi klaviatuuril sisestama. Õppimine käib tasemetel, kus tähte või silpi ei näidata, vaid see ainult hääldatakse. Rakenduse pruukimiseks ei ole vaja kasutada isegi hiirt, piisab ainult klaviatuurist.

Praegu saab kasutada kahtkümme viit keelt, mis on ära toodud eespool. Vaikimisi paigaldatakse ainult prantsuse keel ning vastavalt sellele, milline on sinu KDE keel, ka vastav keel. Kui sul on internetiühendus, on uusi keeli äärmiselt lihtne hankida, kasutades menüüs **Fail** leiduvat käsku **Hangi uue keele tähestik...**

Kaks erinevat režiimi võimaldavad kohandada KLettresi just sinu vajadustele. Lastevälimuse korral ei ole menüüriba ja keelenupp näha, sest me eeldame, et laps ei taha just keelt vahetada. Hüpikkastist saab valida tasemete vahel. Vanemale kasutajale mõeldud stiil ei ole nii lapselik ning kasutada saab ka menüüriba. Kolm erinevat teemat (**laste**, **kõrb** ja **savann**) võimaldavad muuta tausta ja fonte.

MÄRKUS

Õigupoolest on üsna ükspuha, millist klaviatuuri kasutada, sest **erimärkide** tööriistariba võimaldab sisestada tüüpklaviatuuril mitteleiduvaid tähti väga erinevate keelte korral. Vali menüüst **Seadistused Näidatavad tööriistaribad Erimärgid** ning vastav tööriistariba ilmub KLettresi akna allserva. Klõpsa seal vajalikul tähel ning see lisatakse sisendväljale. Selle tööriistariba võib ekraanil lohistada just sinna, kuhu sulle meeldib.

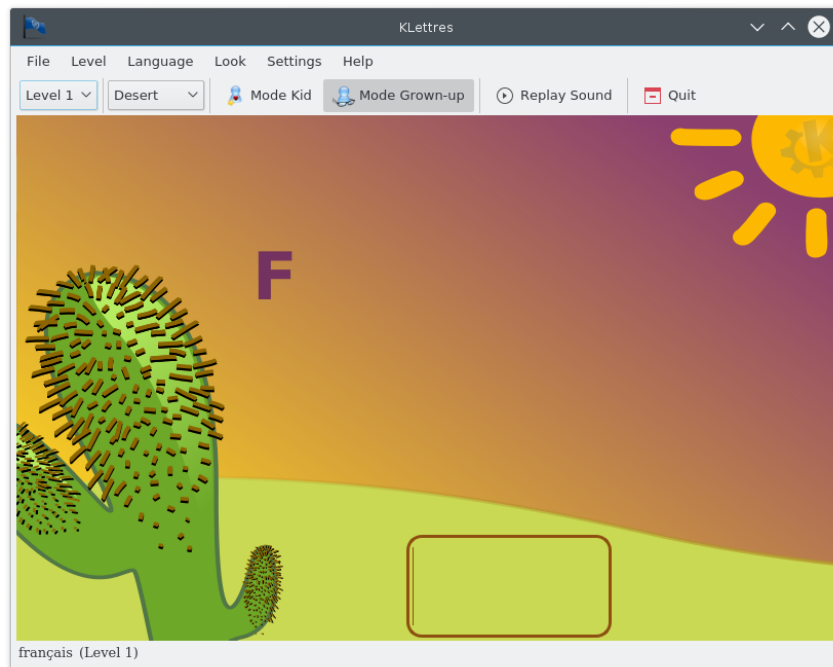
Vastavale keelele kohandatud korrektse klaviatuuri saab määrata Süsteemi seadistuste kategoorias **Riistvara Sisendseadmed** kaardil **Klaviatuur**.

Peatükk 2

KLettresi kasutamine

Rakendusel KLettres on neli taset. Tasemed 1 ja 2 on mõeldud tähestiku ning 3 ja 4 silpide tarbeks. Väga väikeste laste korral (2,5 kuni 4 aastat) julgeksin ma oletada, et ta istub arvuti ees oma vanema süles ja et te õpite üheskoos.

2.1 Tasemed 1 ja 2

Tase on 1, keel prantsuse, teemaks kõrb ning režiimiks *täiskasvanulik*.

MÄRKUS

Kui sinu KDE keel kuulub toetatud keelte hulka, siis avatakse KLettres esmakordsel käivitamisel vastavas keeles. Muudel juhtudel on esialgseks keeleks inglise keel. KLettres paigaldatakse vaikimisi inglise, prantsuse ja sinu vaikekeelele, kui viimane kuulub loetletute hulka. Internetiühenduse olemasolul saab lisakeeli hankida menüükäsuga **Fail** → **Hangi uus keel...**

KLettresi käsiraamat

Esimesel tasemel näeb kasutaja tähte ja kuuleb selle hääldust. Seejärel tuleb täht kasti kirjutada. Kui see on õige, ilmub uus täht (puudub vajadus vajutada klahvi **Enter** või anda mingi muu käsk). Kui sisestati vale täht, hääldatakse näidatav täht uuesti. Sel tasemel on kasutajal võimalik täht ja selle hääldus selgeks õppida ning tuvastada selle asukoht klaviatuuril.

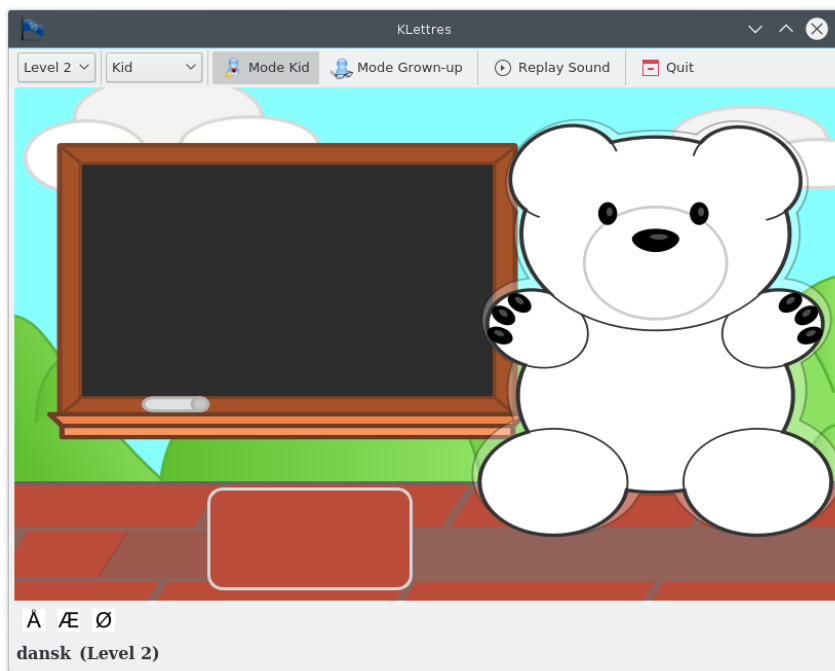
MÄRKUS

Kasutaja võib sisestada nii suur- kui väiketähe. Ekraanil ilmuvad need automaatselt suurtähena, et lapsel oleks võimalik näha samasugust tähte ka klaviatuuril. Korruga saab sisestada ainult ühe tähe. Kui kirjutad sisendväljale tähe, ei pea vajutama klahvi **Enter**, vaid programm ootab mõne hetke ja siis kontrollib, kas täht on õige või mitte. See lühike viivitus aitab noorematel lastel mõista, mida ta kirjutas, mis on eriti kasulik siis, kui kirjutati vale täht. Viivituse aega saab muuta menüükäsuga **Seadistused** -> **KLettresi seadistamine...**, ilmavas dialoogis saab **taimer** kaardil määrata eraldi aja nii **lasterežiimi** kui **täiskasvanute režiimi** taimer.

Rakendusest selle esimese käivitamise järel väljudes salvestatakse viimasena kasutatud keel KLettresi seadistustefaili ning see laaditakse ka järgmisel korral. Samamoodi jäetakse meelde tase.

Seadistustefailis salvestatakse ka kasutatav režiim, mis püsib seetõttu seni, kuni sa pole seda vahetanud.

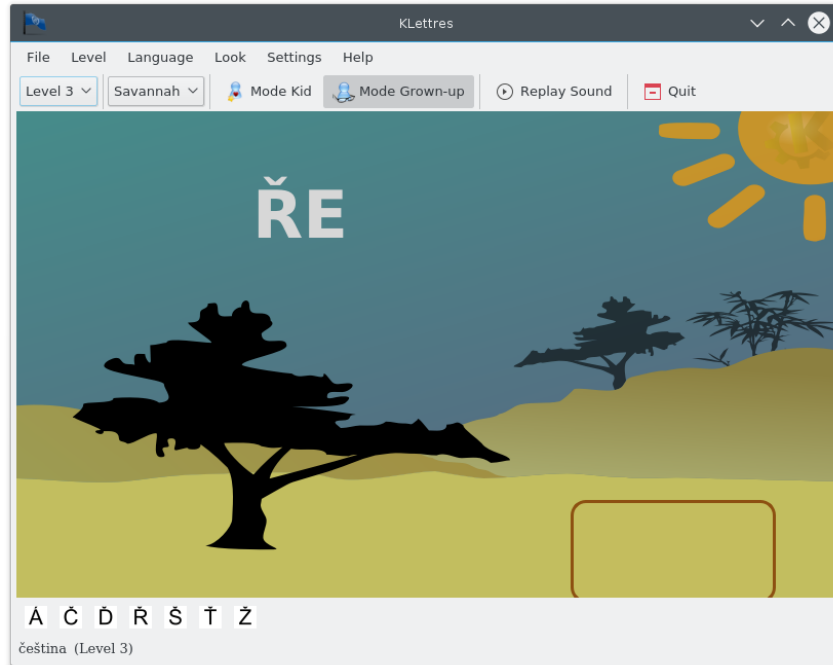
Tähed ilmuvad juhuslikus järjekorras, kuid üks täht ei tohiks esineda kaks korda järjest.

Selline näeb välja tase 2 *lapseliku* režiimi, *laste* teema ja taani keelega.

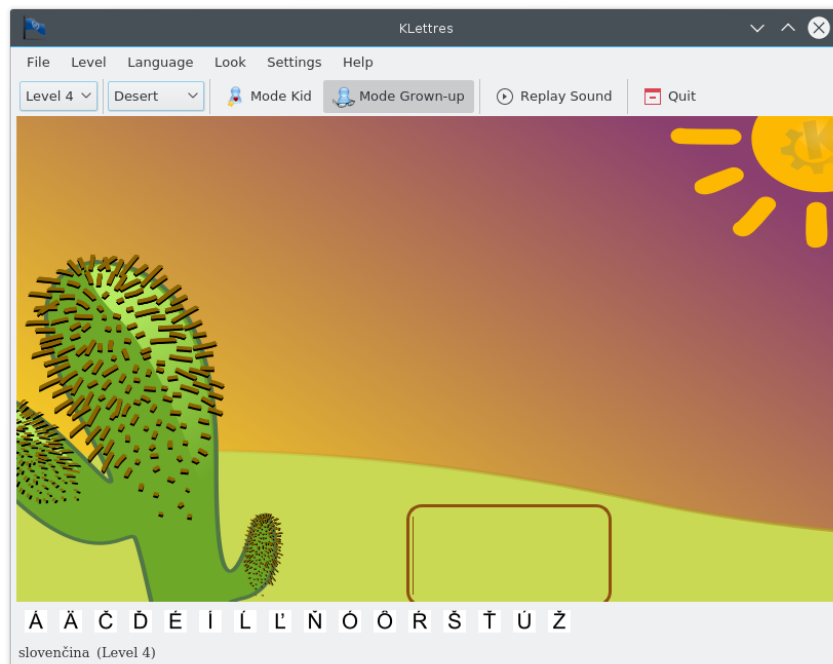
Klõps kastil **Tase** ning sealt kirje **Tase 2** valimine või samalaadne operatsioon menüüs **Tase** viib sind teisele tasemele. Sellel tasemel kuuleb kasutaja ainult tähe hääldust ning peab sisestama vastava tähe. Eksimise korral ilmub ekraanile õige täht.

2.2 Tasemed 3 ja 4

Selline näeb välja KLettresi kolmas tase *täiskasvanuliku* režiimi, *savanni* teema ja tšehhi keelega.

Kolmandal tasemel näeb kasutaja silpe ja kuuleb nende hääldust. Seejärel tuleb õiged tähed kasti kirjutada. Kui esimene täht on vale, ei ole võimalik teist tähte sisestada. Esimene täht kaob ning kasutaja saab uue võimaluse. Tähti on sõltuvalt keelest kaks või kolm.

Selline näeb välja KLettresi neljas tase *lapseliku* režiimi, *kõrbe* teema ja slovaki keelega.

Häälikud öeldakse juhuslikus järjekorras.

KLettresi käsiraamat

Klõps liitkastil **Tase** või menüüst **Tase Tase 4** valimine viib sind neljandale tasemele. Sellel tasemel kuuleb kasutaja ainult hääldust ning peab sisestama õiged tähed. Väiksele lapsele on see vahest liiga raske.

2.3 Seadistusedialoog

Seadistusedialoogis on kaks kaarti: üks **fontide**, teine **taimeri** jaoks.

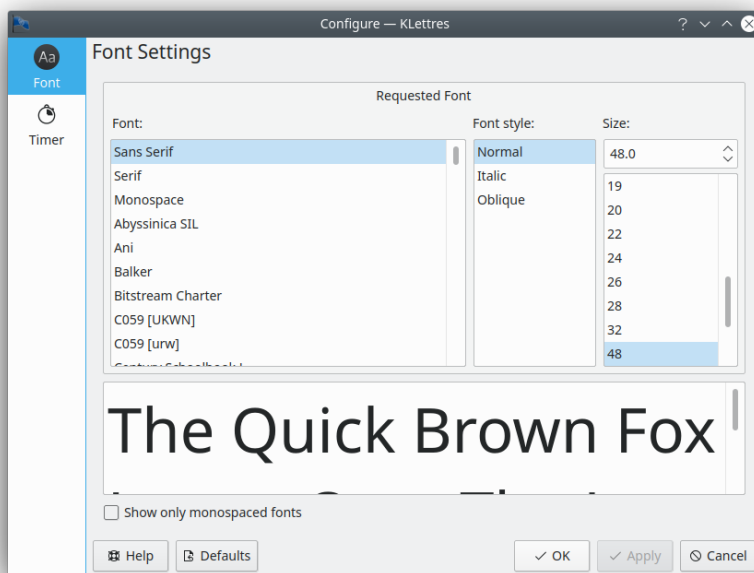
2.3.1 Fondid

Fonti, millega tähti näidatakse, on üpris lihtne muuta. Mõnes distributsioonis on süsteemne vaikefont üsna kole. Täiskasvanute stiilis saab menüükäsuga **Seadistused** -> **KLettresi seadistamine...** avada dialoogi, millelt leiab kaardi **Fondid** ja sellelt fondi valimise dialoogi. Uut fonti kasutatakse nii näidatava tähe/silbi kui ka kasutaja välja jaoks.

HOIATUS

Fondi muutmine on mõttekas ka seepärast, et mõned fondid (näiteks Helvetica) ei esita korrektselt Ida-Euroopa keelte, näiteks tšehhi ja slovaki keele tähti. Kui mingeid tähti või silpe ei ole näha või need ilmselgelt vigased, vaheta palun fonti, valides näiteks Ariali.

Suuruse võid valida just endale meelepärase. See jäetakse seadistustefailis meelde.

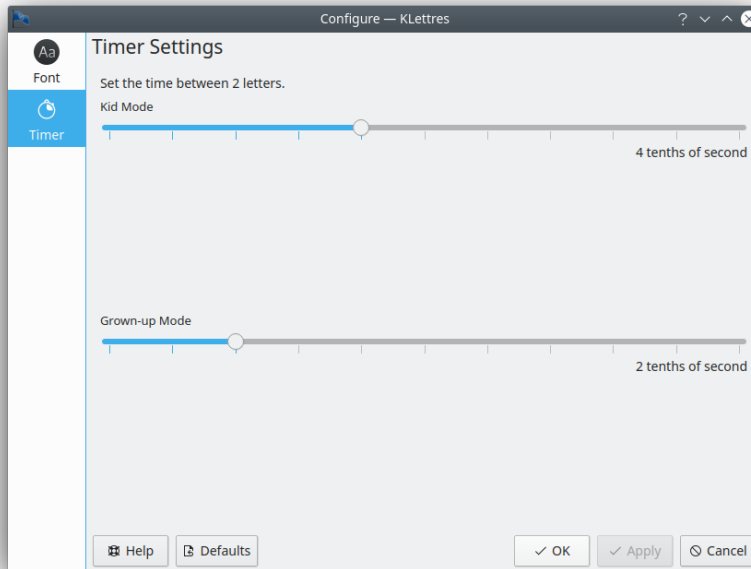
Selline näeb välja KLettresi fondi valimise dialoog.

2.3.2 Taimerid

Taimeritega saab määrata kahe tähe vahelise aja, st. aja, kui kaua tähte näidatakse. Ühikuks on kümnendiksekundid.

KLettresi käsiraamat

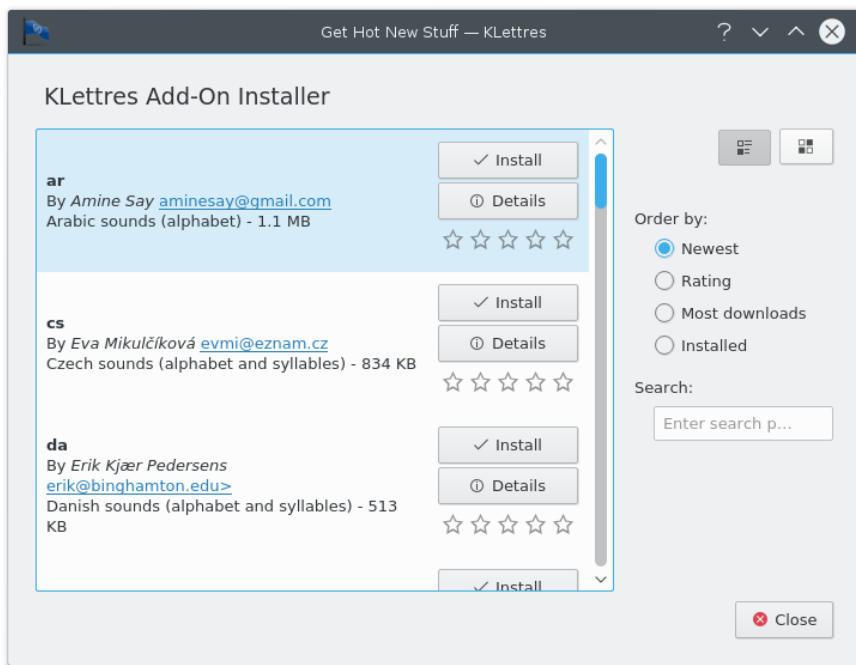
Taimeri seadistusedialoogil (**Seadistused** → **KLettresi seadistamine...**) on kaks valikut: üks **lasterežiimi**, teine **täiskasvanute režiimi** jaoks. Vaikeväärtused on 4 kümnendiksekundit **lasterežiimi** ja 2 kümnendiksekundit **täiskasvanute režiimi** jaoks. Aja pikendamine jätab sulle rohkem aega oma vigadest aru saada.

2.4 Uue keele hankimine

Soovi korral võid Klettresi abil omandada ka mõningaid teadmisi uuest keelest. Valides **Fail** → **Hangi uue keele tähestik...**, ilmub dialoog kõigi saadaolevate keelte nimekirjaga (selleks peab muidugi olema ka toimiv internetiühendus).

KLettresi käsiraamat

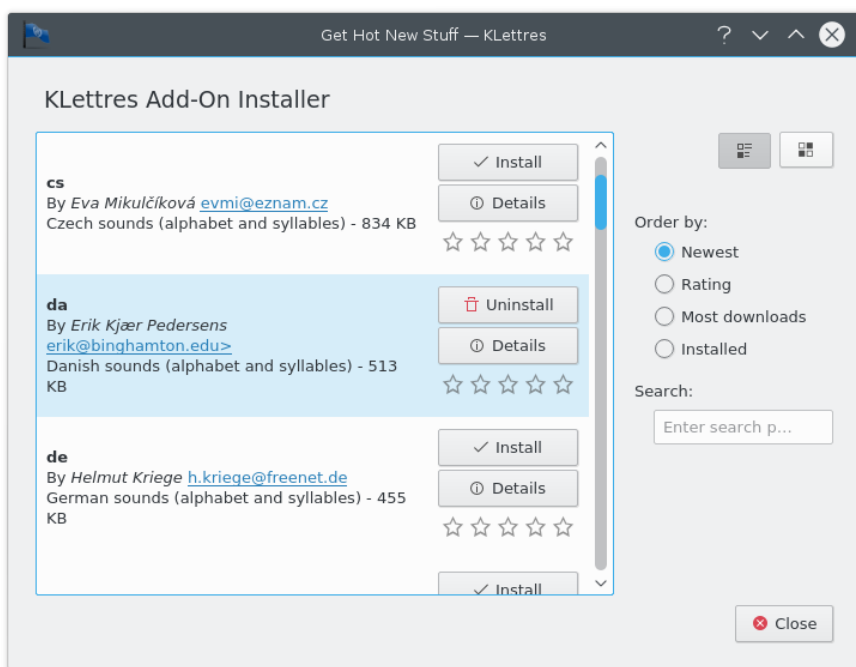
Klõpsa keelest, mida tahad paigaldada, paremal asuvale nupule **Paigalda**.

Pane tähele, et mõned failid võivad olla lausa mitme megabaidi suurused, nii et sõltuvalt sinu ühendusest võib nende allalaadimiseks aega kuluda.

Kui fail on alla laaditud, paigaldatakse see automaatselt, ning kui sulged **uue kraami hankimise** dialoogi, näed uut keelt menüüs **Keel** ja võid seda kohe kasutama hakata.

Kui keel on alla laaditud, näed, et nupule **Paigalda** ilmub hoopis kiri **Eemalda**.

Järgmine pilt näitab paigaldatud taani keelt.

Peatükk 3

Käskude seletused

3.1 KLettresi peaaken

3.1.1 Menüü Fail

Fail → **Uus häälik (Ctrl+N)**

Esitab uue hääliku

Fail → **Korda häälikut (F5)**

Esitab sama hääliku uuesti

Fail → **Hangi uus keel...**

Avab KLettresi **uue kuuma kraami hankimise** dialoogi

Fail → **Välju (Ctrl+Q)**

Väljub KLettresist

3.1.2 Menüü Tase

Tase → **Tase 1**

Valib esimese taseme (näidatakse ja hääldatakse täht)

Tase → **Tase 2**

Valib teise taseme (tähte ei näidata, ainult hääldatakse)

Tase → **Tase 3**

Valib kolmanda taseme (näidatakse ja hääldatakse silp)

Tase → **Tase 4**

Valib neljanda taseme (silpi ei näidata, ainult hääldatakse)

3.1.3 Menüü Keel

Keel → **Inglise**

Valib inglise keele

Keel → **Prantsuse**

Valib prantsuse keele

3.1.4 Menüü Välimus

Välimus → **Teemad** → **Laste**

Lülitub lasteteemale

Välimus → **Teemad** → **Kõrb**

Lülitub kõrbeteemale

Välimus → **Teemad** → **Savann**

Lülitub savanniteemale

Välimus → **Lasterežiim (Ctrl+K)**

Lülitub lasterežiimile (menüüriba puudub)

Välimus → **Täiskasvanute režiim (Ctrl+G)**

Lülitub täiskasvanute režiimi (tavaline liides)

Lisaks on KLettresil tavapärased KDE **seadistuste** ja **abimenüü** elemendid, mille kohta leiab rohkem teavet KDE põhialuste käsiraamatu osadest [Menüü Seadistused](#) ja [Menüü Abi](#).

Peatükk 4

Häälikute lisamine KLettresile

Kui soovid ka oma keele häälikuid kasutada, siis see polegi nii keeruline. Salvesta häälikud kataloogi 'alpha'. Seejärel salvesta levinumad silbid kataloogi 'syllab'.

Loo tekstifail sounds.xml (parem on seda teha redaktoris Kate või mõnes muus erinevaid kodeeringuid võimaldavas redaktoris). Pane faili kirja kõik salvestatud häälikud ja silbid. Toome näiteks tšehhi keele:

```
<klettres>
<language code="cs">
  <menuitem>
    <label>&Czech</label>
  </menuitem>
  <alphabet>
    <sound name="A" file="cs/alpha/a.ogg" />
    ...
  </alphabet>
  <syllables>
    <sound name="BA" file="cs/syllab/ba.ogg" />
    ...
  </syllables>
</language>
</klettres>
```

Asenda "cs" oma keele kahetähelise koodiga ning "Czech" oma keelega. Pane erimärkide häälikute nimed (eesti keele puhul täpitähed ja susisevad häälikud) oma keeles kirja suurtähtedega ja kodeeringus UTF-8-

Lisaks tasuks eritähedest ka mulle teada anda, et ma saaksin luua neile vajaliku **erimärkide** tööriistariba. Loo selleks tekstifail cs.txt (asenda mõistagi "cs" oma keele kahetähelise koodiga), kus on igal real kirjas üks sinu keele eritäh. Salvesta mõlemad failid kodeeringus 'utf8' (selle saab Kate korral valida salvestamisdialoogi ülemises parempoolses nurgas).

Häälikud peavad olema ogg-vormingus ning piisavalt pikad, et helimängija suudaks neid esitada (1,5 kuni 2 sekundit - kui need on liiga lühikesed, lisa palun vahele veidi vaikust). Lõpuks paki kõik kokku ja saada mulle.

Uue keele lisamisest on põhjalikumalt juttu [KLettresi veebileheküljel](#).

Peatükk 5

Küsimused ja vastused

Seda dokumenti on võibolla juba uuendatud. Värskeima versiooni leiad aadressilt <http://docs.kde.org/current/kdeedu/>.

1. *Taustapilti ei ole.*

Kui ehitad KLettresi ise, tuleks see konfigureerida võtmega `--prefix`, mis osutab sinu KDE kataloogile, või tuleks see kataloog lisada sinu otsingurajale.

2. *Ma ei kuule ühtki heli*

Kontrolli, kas sinu süsteemis töötab Phonon. Selleks ava Süsteemi seadistused ning klõpsa kategoorias **Riistvara Multimeedia** peale.

3. *Ma ei näe mõningaid tähti ikoonidena eritähete ribal, vaid nende asemel on teatud keeltes arusaamatud riskülikud.*

KLettres vajab tšehhi ja slovaki keele korral fonti Arial ja kui see ei ole sul paigaldatud, uuri järgi, kuidas seda enda distributsioonis teha.

Kui sul on arvutis ka Windows®, võid kasutada Windows® TTF-fonte (nende seas on ka Arial), valides selles Süsteemi seadistused -> **Süsteemi haldamine** -> **Fontide paigaldaja** ja lisa Windows® fontide kataloog.

4. *Eritähete ribal ikoonidena näidatavad tähed on mõne keele puhul liiga väikesed.*

KLettres vajab tšehhi ja slovaki keele korral fonti Arial ja kui see ei ole sul paigaldatud, uuri järgi, kuidas seda enda distributsioonis teha.

Kui sul on arvutis ka Windows®, võid kasutada Windows® TTF-fonte (nende seas on ka Arial), valides selles Süsteemi seadistused -> **Süsteemi haldamine** -> **Fontide paigaldaja** ja lisa Windows® fontide kataloog.

5. *Miks ainult kaksümmend viis keelt?*

Selleks, et uut keelt lisada, läheb vaja lisaks tähestikule ka häälikuid ja mõningaid levinud silpe koos hääldusega. Häälikud tuleb selle keele kõnelejal salvestada ogg-vormingus. Kolmanda ja neljanda taseme jaoks peaks silbid välja valima õpetaja või vähemalt isik, kes tunneb laste õppimisprotsessi iseärasusi: need peavad olema silbid, mida laps omandab kohe pärast tähtede selgekssaamist. Kui oled selliseks ülesandeks valmis, anna mulle teada. Täpsemalt saab selle kohta, kuidas uut keelt lisada, lugeda [KLettresi veebileheküljelt](#).

Peatükk 6

Autorid ja litsents

KLettres

Rakenduse autoriõigus 2001-2007: Anne-Marie Mahfouf annma@kde.org

Olen väga tänulik järgmistele inimestele, kelle panus oli tõesti väga väärtuslik:

- Brasiilia portugali häälikud: Lindonjohnson Monte (isa) ja Michelle Monte (üheksa-aastane poeg) lindon_johnson@brturbo.com.br
- Tšehhi häälikud: Eva Mikulčíková evmi@seznam.cz
- Taani häälikud: Erik Kjaer Pedersen erik@binghamton.edu
- Hollandi häälikud: Geert Stams geert@pa3csg.myweb.nl
- Inglise häälikud: Robert Wadley robntina@juno.com
- Prantsuse häälikud: Ludovic Grossard grossard@kde.org
- Saksa häälikud: Helmut Kriege h.kriege@freenet.de
- Heebrea häälikud: Assaf Gorgon assafgordon@gmail.com
- Itaalia häälikud: Pietro Pasotti pietro@itopen.it
- Kannada häälikud: Vikram Vincent vincentvikram@gmail.com
- Alamsaksi häälikud: Manfred Wiese ja Sönke Dibbern s_dibbern@web.de
- Luganda häälikud: John Magoye ja Cormac Lynch cormaclynch@eircom.net
- Latiniseeritud hindi häälikud: Vikas Kharat kharat@sancharnet.in
- Hispaania häälikud: Ana Belén Caballero and Juan Pedro Paredes neneta@iquis.com
- Slovaki häälikud: Silvia Motyčková ja Jozef Říha silviamotycka@seznam.cz
- Telugu häälikud: Pavithran Shakamuri pavithran.s@gmail.com
- Algupärased ikoonid: Primoz Anzur zerocode@yahoo.com
- Toetus ja abi koodi juures: Robert Gogolok mail@robert-gogolok.de
- SVG ikoonid: Chris Luetchford chris@os11.com
- Erimärkide ikoonide genereerimise kood: Peter Hedlund peter@peterandlinda.com
- KConfig XT port, abi koodi juures: Waldo Bastian bastian@kde.org

KLettresi käsiraamat

- Laste ja täiskasvanute režiimi SVG-ikoonid, kõrbeteema: Danny Allen dannya40uk@yahoo.co.uk
- Taimeri seadistuste vidin: Michael Goettsche michael.goettsche@kde.org

Dokumentatsiooni autoriõigus 2001-2006: Anne-Marie Mahfouf annma@kde.org

Tõlge eesti keelde: Marek Laane bald@starman.ee

Käesolev dokumentatsioon on litsenseeritud vastavalt [GNU Vaba Dokumentatsiooni Litsentsi](#) tingimustele.

Käesolev programm on litsenseeritud vastavalt [GNU Üldise Avaliku Litsentsi](#) tingimustele.